

bršeka. To poročilo, ki je sicer kaj dobro sestavljeno in ki obsega tudi lepe govore učiteljev (gg. Lunder, Abram, Gantar), je sicer odveč; kajti že po časnikih je zvedelo občinstvo o vsem tem marljivem delovanju odbora in društvenikov; in vsaj že letnik sam dosta jasno hvali, in dela osobito čast društvenemu predsedniku in njegovim sotrudnikom. Vprašamo samo: Ali bode »Pedagogičsko društvo« doseglo svojo svrhu? Ali bode »Vzgojeslovje« prišlo v tiste roke, katerim je namenjeno? To so roke profesorjev, učiteljev in pripravnikov na učiteljskih v Ljubljani, Mariboru, Gorici, Kopru, Celovci, Gradci. Ne vemo. Znana pa nam je odredba naučnega ministerstva, po kateri se terja od učiteljskih pripravnikov in bodočih učiteljev znanstvena terminologija v obeh jezikih, naj se že predmeti predavajo v šoli v tem ali onem jeziku, in da se je »Vzgojeslovje« visokemu ministerstvu predložilo v potrjenje. Iz tega naj se blagovoli posneti, da se je »Pedagogičsko društvo« v Krškem poprijelo svoje naloge, kakor malo katero slovensko društvo in da je z malimi denarnimi sredstvi storilo veliko dela. Društvo je prosilo podpore tudi pri kranjskem deželnem zboru, a naklonilo se mu je samih 50 gld. Išče še tu in tam — a najde malo. Tudi se na visokem mestu premalo ozirajo na tako in jednako delovanje slovenskih učiteljev. Naj bi se pa slovenski domoljubi spomnili krškega »Pedagogičskega društva«, ki pripravlja že drugi letnik z obširno tvarino, n pr. z ukoslovjem, z vzornimi načrti za stavbe šolskih poslopij itd.

J. L.

Toplinske razmere Zagreba in Ljubljane. Spisal *Ferdinand Seidl*. Pretiskano iz »Glasnika hrv. naravoslovnega društva (Societas historico-naturalis Croatica)«. Tiskarski zavod »Narodnih Novin« v Zagrebu. 1887, 8°, 49 str. 2 podobi.

Pisatelj nas prepriča, da je osnovna, motenj oproščena toplina funkcija časa. Podaje nam Lambert-Besselovo formulo, ki izraža matematično to vzajemnost. Določi potem s pomočjo podatkov tridesetletnega opazovanja v Zagrebu in Ljubljani konstante (stalni e) te jednačbe z ozirom na navedeni mesti ter nam podaje po jako preglednem računu analitska izraza za toplinska tira Zagreba in Ljubljane. V prvi podobi vidimo krivulji, geometrijski podobi teh dveh jednačeb. Po tej podobi vidimo že, kako zelo se ujemata toplinska tira obeh mest. Nadalje primerja pisatelj oba tira z ozirom na vse okoliščine, kakor zahteva v resnici znanstvena razprava. Tako nam podaje tudi po njem zračunjene formule, ki nam pripovedujejo, kako se toplina po Karavankah, ob jugu in vzhodu po Kranjskem, po spodnjem Štajerskem preminja z nadmorsko visoto in zemljepisno široto. Druga podoba kaže nam normalni toplinski tir in krivulje mesečnih maksimov in minimov toplote v obeh mestih.

Pisatelj nam razjasnuje in opravičuje razlike in strinjanje toplinskih razmer Zagreba in Ljubljane tako, kakor je mogoče le pisatelju, kojemu so v obili meri znana in pristopna vsa literarna sredstva meteorogije. — te moderne vede. Vsebina je jako primerno urejena, povsod z obilnimi literarnimi podatki — v gladki slovenščini.

Gospodu pisatelju moramo tembolj hvaležni biti, ker je dala ta strogo znanstvena razprava ogromno veliko dela, kar bode vsakomu jasno, kdor to delo pazno prebere in razume. Ne bode mu žal, kajti vsebina je tolikanj poučna, in kar je navedenega, tako razjasneno in zanimivo povedano, da bode vcepilo marsikate emu bralcu veselje do opazovanja prirode. To bode pisatelju — prirodoznanecu gotovo najlepše plačilo.

Gospod pisatelj je bil že pred leti prvi, ki je začel v Slovencih orati to ledino. Pričakujemo, da bode priobčeval svoja opazovanja tudi nadalje v materinščini, naj si bode v »Glasniku hrv. nar. dr.« ali v »Letopisu Matice Slovenske«; vsodbujal bode s tem, druge k posnemanju, k delu — domovini v čast. —

—r—

O pegamih. Po časnikih se je čitalo pred tedni, da so se letos pegami (Seidenschwanz *Bombycilla garrula*) prikazali v posebno velikem številu na Kranjskem. Pegam

tudi sicer v nas ni nenavaden tič, pripovedujejo se o njem razne pravljice, posebno pa se zagotavlja, da je v njegovem gnezdu *skrivnostna koreninica*, ki stori *nevidnega* človeka in sploh vsako stvar, ki se koreninice dotakne. Zaradi tega je tudi pegamovo gnezdo nevidno. V tem oziru sem čul na Kriški planini nastopno pripovedko: Kriški »majare« je opazoval dlje časa, kako sta dva pegama, on in ona, letala in se sukala vedno okoli jedne in iste smereke ter zdaj pa zdaj izginila med vejami. Iz tega je sklepal, da mora na tej smreki biti pegamovo gnezdo. Ker je vedel, da je gnezdo sicer nevidno, in da se le v vodi vidi, vzame škaf vode ter ga nese pod omenjeno smreko. In res v zrcalni vodi kmalu zagleda skrivnostno gnezdo. Da bi se ne zmotil, skrbno prešteje veje ter potem spleza na smreko, kjer je na dotični veji kmalu otipal gnezdo ter je snel. Ker je pa plezanje po smreki bilo težavno in je za oporo potreboval obeh rok, spustil je gnezdo ob deblu na tla, češ, da je potem poberem. A prišedši s smereke je iskal in iskal, toda gnezda in čudesne koreninice ni bilo nikjer. — Jednako pravljico ima tudi Jakob Grimm.

Ž.

Prva slovenska stalna razstava učil. Šolstvo inih národov napreduje iz raznih vzrokov boljše od slovenskega. Poleg drugih prednostij imajo nemške, češke šole tudi več učil nego slovenske. Po večjih mestih, na pr. v Gradcu, na Dunaji, prirejajo celo učitelji cele muzeje učnih pomočkov ali tako zvane permanentne razstave učil. Jednako učilsko razstavo namerava ustanoviti »Pedagogičsko društvo« v Krškem za slovenske šole in učitelje. Nabiralo bode po naši ožji in širji domovini in v obče pri založnikih po svetu raznovrstnih učil: knjige za šolo in učitelje, karte, slike, kalupe, aparate, prirodnine in drugo, vse pač, kar šola rabi, kar šoli koristi. Vse nabrane predmete zbiralo bode »Pedagogičsko društvo« v Krškem v lepih prostorih tukajšnje ljudske in meščanske učilnice, kjer bodo stalno razstavljene vsem slovenskim učiteljem in šolskim prijateljem na ogled. Došla darovana učna sredstva se bodo razglaševala in opisovala v društveni knjigi, v »Pedagogičskem letniku« in v šolskih listih: v »Učiteljskem Tovarišu« (v Ljubljani) in v »Popotniku« (v Mariboru). S tem si dovoljujemo torej na to novo važno podjetje opozarjati slovensko občinstvo, osobito učiteljstvo slovensko, založnike šolskega blaga in šolske prijatelje pa prositi, da bi blagovolili brezplačno in franko pošiljati primernih predmetov v »prvo slovensko stalno učilsko razstavo«.

V Krškem, dné 16. februarija 1888.

Odbor »Pedagogičskega društva«.

Frančišek Ksaver Zajec †, akademični kipar, umrl je 8. februarija t. l. v Ljubljani ob 12. uri popoldne v 66. letu dobe svoje. Porojen je bil kipar Zajec v Sovodnjem št. 12, v vasi, pripadajoči k občini Oselica na kranjsko-goriški meji, sin malega zemljiškega posestnika. Brate je imel pokojni Zajec štiri: jeden je bil kovač, drugi trije pa kiparji. Prvi, Anton Zajec, umrl je kipar v Podlipniku na Hrvaškem; bil je jako nadarjen, dasi ni obiskoval nobene akademije. Drugi brat, Valentin Zajec, kateri je umrl pred tremi leti (14. marcija 1884) v Cogni veneti na Beneško-Italijanskem, pa je bil sloveč kipar na Laškem in je dovršil kiparsko akademijo v Benetkah ter tam dobil za svoje izvrstne zdelke zlato svetinjo, katero so mu prisodili profesorji akademije. Po dovršenih študijah se je naselil kiparski mojster v Cogni veneti in zvršil je mnogo krasnih kiparskih del, tako na pr. dvanajst apostolov za župno cerkev v Skiji pri Vincenci od kararskega mramorja v človeški velikosti, dalje podobo Garibaldijevo in več drugih znamenitih del. Kakor prej imenovana, je tudi tretji brat Marka Zajec podobar in še živi. — Pokojni Fr. Zajec se je od 1. 1843. do 4. junija 1847. učil kiparstva pri kiparji Luki Čeferinu v Idriji, kateri mu je dal jako laskavo pričevalo. Leta 1848. 22. marcija vstopi